

Likvescence – komentář k tabulce 4.03.1

(lat. liquare = činití tekutým, rozpouštětí, taviti, měknouti)

Likvescence je definována jako interpretační postup (nebo technika) zajišťující zvukově a barevně **nepřerušovaný hudební tok** v určitých fonetických situacích – převážně při přechodu mezi dvěma slabikami. Neumae (notae) liquescentes jsou znaky, které tyto situace nejen naznačují, ale také podávají „návod“ k jejich řešení-jak mají být správně interpretovány.

Pro likvescenci byl ve středověkém hudebním písemnictví používán termín *semivocales* („*polovokály*“), což bylo označení pro skupinu konzontan (souhlásek), které měly silný vokální charakter a mezi těmito polovokály zaujímal zvláštní postavení skupina tzv. **likvid**, (l,m,n,r), které měly schopnost plynulého a měkkého přechodu od konzontan k vokálům (od souhlásek k samohláskám). Smyslem likvescence tedy bylo **zabránit deformaci zvukové podoby latinských hlásek**, ke které by mohlo při zpěvní interpretaci snadno dojít. Např. zabránit nahrazení sledu dvou konzontan „g – n“ jedinou hláskou „ň“ (magnus → maňus“). Šlo tedy o kroky, které měly zabránit tomu, aby se do latinského textu nedostaly hlásky latině cizí, jako jsou „č-ž-ň“.

Likvescenci proto vyžadovaly následující fonetické konstelace vznikající při střídání slabik:

- 1) Sled dvou nebo tří konzontan, z nichž první je likvida (l, m, n, r);
- 2) Sled dvou konzontan, z nichž první je tvořena dentální explozivní hláskou (d,t);
(*dens-zub, dentatus – mající zuby, ozubený*)
- 3) Sled dvou konzontan, z nichž první je sykavka (s);
- 4) Spojení konzontan „gn“ (např. magnus);**
- 5) Spojení dvou konzontan z nichž druhá je „j“ (adjutor);
- 6) Situace, kdy se konzontan „m“ a „g“ nacházejí mezi dvěma vokály (regina);**
- 7) V případě diftongů „au, ei, eu“ (gaudete, eleison)
- 8) V případě, že se nachází „j“ mezi dvěma vokály (ejus, alleluja“).

Likvescentní neumy (notae liquescentes) jsou doplňkové znaky neumové notace, které se nacházejí při přechodech z jedné slabiky na druhou, a pouze za určitých (výše uvedených) fonetických situací. Jejich smysl není doposud jednoznačně určen, o některých se však na základě řady znaků předpokládá, že jsou pozůstatkem 1/4tónové melodiky a důkazem mediatonického původu chorálu a jeho závislosti na orientálních předlohách. Tyto znaky se udržují v běžné reprodukční praxi chorálu až do reformy Guidona z Arreza. Zavedením linkové osnovy v průběhu 12. století postupně mizí a s nimi mizí i znalost jejich přesného výkladu a interpretace, protože jsou přepisovány do diatonického systému.

Likvescentní znaky nacházíme ve všech neumových systémech (viz následující podkapitola 4.3) a jejich grafika je velmi pestrá. Příložená tabulka 4.03.1 prezentuje ad informandum jenom ty nejběžnější, které se vyskytují v neumových zápisech svatohavelského typu.